

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності

на тему: «Особливості обліку та оподаткування неприбуткових підприємств
(на прикладі РО «Вищий духовний навчальний заклад
«Одеська богословська семінарія євангельських християн-баптистів»»

Виконавець:

студент ФМОІТ

Кондрацький Ян Вікторович _____

Науковий керівник:

Канд.екон.наук, доцент

Москалюк Ганна Олександрівна _____

Одеса 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах невизначеності і турбулентності дослідження обліку, контролю та оподаткування діяльності неприбуткових, зокрема релігійних організацій, обумовлена, по-перше, зростанням кількості неприбуткових організацій та необхідності забезпечення їх фінансової прозорості, підзвітності та відповідності законодавству; по-друге, необхідністю оптимізації оподаткування для ефективного використовувати податкових пільг та уникнення фінансових ризиків; по-третє, потребою належного контролю за діяльністю неприбуткових організацій задля запобігання фінансовим зловживанням та відмиванню грошей. Зазначені аспекти є важливим як для самих неприбуткових організацій, так і для держави і суспільства загалом, оскільки сприяють довірі, ефективному використанню ресурсів, забезпеченню прозорості в очах суспільства та міжнародних партнерів.

Все вищенаведене вказує на актуальність теми дослідження даної кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра.

Слід позитивно оцінити вагомий внесок українських науковців-теоретиків і практиків у розвиток досліджень у сфері обліку, контролю, оподаткування та інших аспектів діяльності неприбуткових організацій, зокрема і релігійних організацій. Такі вчені як Білаш О., Білоусенко О., Бочков П., Вірьовкіна Л., Височан О., Герасименко В., Горват Т., Золотухін О., Карабін Т., Кизим А., Коваль Х., Озерова О., Онищенко В., Папінова О., Піняшко М., Сердюк О., Сологуб І., Ткаченко О., Толмачова А., Хаварівський У., Хомутенко А., Шекета Є., Шкроміда В. та інші досліджували особливості організації діяльності, специфіку системи обліку та оподаткування неприбуткових релігійних організацій. Значний внесок у дослідження також внесено закордонними вченими, зокрема Lenore C. Sanchez, Scott A. Brown, Joseph A. Izzo, Moni Wehelmina Muskanan, David B. W. Pandie, Fredrik L. Benu, Rahmawati Maukoni та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка управлінських рішень щодо покращення системи обліку, контролю та оподаткування діяльності неприбуткових організацій на прикладі РО «Одеська богословська семінарія».

Відповідно до мети дослідження автором вирішено наступні завдання:

- досліджено сутність та види неприбуткових організацій;
- вивчено основні нормативні положення щодо регулювання діяльності неприбуткових організацій в Україні;
- узагальнено сучасну проблематику організації, обліку та оподаткування неприбуткових підприємств, зокрема релігійних організацій;
- надано загальну економічну характеристику РО «Одеська богословська семінарія» та проаналізовано її фінансовий стан;
- розглянути особливості обліку, контролю та оподаткування основних операцій в РО «Одеська богословська семінарія»;
- проведено аналіз динаміки, складу, структури активів досліджуваної організації та оцінено ефективність їх використання;
- побудовано економіко-математичну модель, яка описує стохастичний вплив чинників на зміну оборотності активів релігійної організації;

– надано сукупність рекомендації керівництву РО «Одеська богословська семінарія» щодо вдосконалення системи обліку, аналізу та оподаткування статутної діяльності.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процеси обліку, аналізу та оподаткування діяльності на сучасному неприбутковому підприємстві. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку та оподаткування діяльності неприбуткових організацій на прикладі РО «Одеська богословська семінарія».

Методи дослідження. Під час проведення кваліфікаційного дослідження було використано як загальнонаукові, так і спеціалізовані методи. Зокрема, методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції застосовувалися для узагальнення наукових підходів до визначення сутності діяльності неприбуткових організацій та вивчення нормативного забезпечення їх обліку і внутрішнього контролю. Трендовий аналіз, аналіз абсолютних і відносних показників використовувалися для оцінки динаміки змін показників діяльності досліджуваної релігійної організації та визначення впливу різних чинників на ефективність використання її активів. Методи економіко-математичного моделювання, зокрема кореляційно-регресійний аналіз, застосовувався для визначення зв'язку між коефіцієнтом оборотності активів і чинниками, які стохастично впливають на його зміну. Прийоми порівняння та узагальнення допомогли ідентифікувати дискусійні питання і надати рекомендації, реалізація яких сприятиме вдосконаленню системи обліку, аналізу та внутрішнього контролю використання активів у релігійній організації «Одеська богословська семінарія».

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність неприбуткових, у тому числі релігійних організацій в Україні, національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, наукові дослідження у вигляді статей, монографій вітчизняних і зарубіжних авторів, періодичні видання, електронні ресурси, матеріали наукових конференцій, статистичні дані, інформація з відкритих джерел мережі Інтернет тощо. Комплекс рекомендацій було сформовано на підставі вивчення первинних документів, реєстрів обліку з автоматизованої системи BAS, фінансової, податкової і статистичної звітності, уставних документів тощо.

Структура та обсяг роботи. Дана кваліфікаційна робота містить вступу, три розділи, висновки, список використаних джерел (53 найменування), а також 52 додатки, 15 таблиць й 9 рисунків. Основний текст роботи викладено на 68 сторінках.

Публікації та апробація результатів дослідження. Апробацію результатів дослідження здійснено через участь у X Міжнародній студентській науковій конференції «Облік, аналіз і контроль в системі управління суб'єктами економіки», яка проводилась 24 жовтня 2024 р. у Національному університеті «Львівська політехніка». За результатами цього автором опубліковано тези доповіді на тему: «Деякі особливості обліку і оподаткування релігійних організацій».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти організації діяльності, обліку та оподаткування неприбуткових організацій»* досліджено теоретичні аспекти організації діяльності, обліку та оподаткування неприбуткових організацій, зокрема сутність та види неприбуткових організацій й особливості функціонування релігійних організацій в Україні, нормативне регулювання діяльності неприбуткових організацій, а також сучасну проблематику обліку та оподаткування неприбуткових організацій.

У другому розділі *«Особливості обліку та оподаткування в РО «Одеська богословська семінарія»»* надано загальну економічну характеристику підприємства та проаналізовано його фінансовий стан, досліджено діючу систему обліку та оподаткування в досліджуваній релігійній організації та сформульовано напрями її вдосконалення у сучасних умовах господарювання.

У третьому розділі *«Аналіз ефективності використання активів РО «Одеська богословська семінарія»* проведено аналіз динаміки, складу та структури активів та ефективності їх використання в РО «Одеська богословська семінарія». Окрему увагу приділено формуванню рекомендацій для підприємства на підставі результатів проведеного математичного моделювання процесів, що забезпечують підвищення ефективності використання активів досліджуваної релігійної організації.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає змогу зробити такі загальні висновки.

1. Неприбуткові організації є елементом громадянського суспільства, сприяють розвитку демократії, соціальної справедливості та підтримують найбільш вразливі верстви населення. Для України ці аспекти функціонування держави важливі, особливо в умовах війни. Бухгалтерський облік у неприбуткових організаціях має важливе значення перш за все для них самих, оскільки він забезпечує прозорість, ефективність та законність діяльності цих організацій, що сприяє їх подальшому розвитку та виконанню суспільно корисних функцій.

У роботі досліджено сутність, види та особливості оподаткування неприбуткових організацій, зокрема релігійних організацій в Україні. Встановлено, що відмінністю даних організацій від комерційних є лише наявність неприбуткового статусу, тобто відсутність мети отримання прибутку з його розподілом між учасниками, та відповідною реєстрацією в ДПС. Релігійні організації, як і будь-які інші юридичні особи в Україні, повинні вести облік своєї діяльності відповідно до чинного законодавства. Система оподаткування релігійних організацій в Україні є лояльною та спрямованою на підтримку їх діяльності. Податкові пільги дозволяють зберігати фінансову стабільність і зосереджуватись на виконанні статутних завдань. Водночас контроль за цільовим використанням коштів забезпечує прозорість та дотримання законодавства.

2. Діяльність неприбуткових організацій в Україні, зокрема релігійних, регулюється низкою нормативно-правових актів, що визначають їх статус, порядок функціонування, бухгалтерський облік та податкові пільги. У роботі розглянуто основні нормативні документи, профільні закони, що регулюють діяльність різних видів неприбуткових організацій. Нещодавно відбулись законодавчі зміни, які запровадили суворіший контроль над релігійними організаціями, особливо тими, що мають зв'язки з іноземними суб'єктами, які вважаються ворожими, наголошуючи на національній безпеці в межах нормативно-правової бази. Нормативне регулювання діяльності неприбуткових організацій в Україні, у тому числі релігійних, забезпечує належний правовий та фінансовий контроль над діяльністю, сприяючи їх прозорості та ефективності, а також виконує важливу роль у сприянні соціальній стабільності, духовному та культурному розвитку суспільства.

3. У роботі розглянуто низку проблемних та дискусійних питань, що виникають зазвичай в практичній царині й охоплюють широкий спектр особливостей, пов'язаних із правовими, організаційними, податковими та бухгалтерським аспектами діяльності неприбуткових підприємств, у тому числі релігійних. Зокрема мова йшла про недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності неприбуткових організацій, складність ведення бухгалтерського обліку, проблеми цифровізації та автоматизації, проблеми отримання та високі ризики втрати неприбуткового статусу, проблеми кадрового забезпечення тощо.

4. Дослідження особливостей обліку та оподаткування діяльності неприбуткових організацій здійснювалось на підставі даних РО «Вищий духовний навчальний заклад «Одеська богословська семінарія євангельських християн-баптистів». Даний вищий духовний навчальний заклад займається підготовкою (перепідготовкою та підвищенням кваліфікації) священнослужителів і служителів інших релігійних спеціальностей, необхідних для релігійних громад (помісних церков) та релігійних організацій.

Система бухгалтерського обліку організована шляхом залучення на умовах аутсорсингу консалтингової компанії, тобто передбачена повна передача зовнішньому аутсорсеру функцій з організації та ведення бухгалтерського обліку підприємства, складання і подання його фінансової звітності. Переваги такої форми організації обліку для досліджуваної організації також розглянуто у роботі.

5. Аналіз фінансового стану організації показав, що станом на кінець 2023 року спостерігається відсутність власного капіталу, й відповідно, відсутність власних оборотних коштів – ключового критерію наявності або відсутності фінансової стійкості в організації. Організація повністю фінансується за рахунок сторонніх коштів, які, правда кажучи, надаються на безоплатній основі. Проте мінливість такого існування організації пов'язана із бажанням або небажанням донорів у майбутньому надавати гроші релігійній організації «Одеська богословська семінарія».

6. Нами було досліджено діючу систему обліку, внутрішнього контролю та оподаткування в РО «Одеська богословська семінарія», вивчено первинні, регістри аналітичного і синтетичного обліку, звітність, статутні документи, а також інформацію з відкритих джерел і встановлено, що в цілому діяльність досліджуваної

організації ведеться згідно законодавства з головною увагою керівництва на дотриманні вимог щодо збереження статусу неприбуткової організації. У результаті виявлено деякі дискусійні моменти та помилки, які детально розглянуто у роботі. Обґрунтовано основні напрямки вдосконалення існуючої системи обліку і внутрішнього контролю, зокрема удосконалення наявної системи автоматизації обліку підприємства; розробка Наказу про облікову політику, який би відповідав реальному стану речей на підприємстві; впровадження надійного внутрішнього контролю через введення в обов'язки помічника ректора здійснення забезпечення більш широкого нагляду за фінансовими операціями для збереження неприбуткового статусу, контролювання взаємовідносин з аутсорсинговою компанією, що обслуговує організацію, нагляд за фінансовим плануванням, управлінням бюджетом, регулярна перевірка відповідності операцій статутним завданням семінарії тощо. Або ці повноваження надати новій штатній одиниці – фінансовому менеджеру.

7. Аналіз показав, що зростання активів організації супроводжується збільшенням обсягів пожертвувань й це є позитивним моментом у зміні фінансового стану організації. Так, темп зростання доходів від здійснення релігійної діяльності у 2023 порівняно із 2022 роком складає 141,3%, а темп зростання активів за цей же період складає 139,9%. Намічені тенденції відповідають золотому правилу економіки, що темпи зростання доходів підприємства повинні випереджати темпи зростання його активів. Саме така ситуація спостерігається у діяльності досліджуваної релігійної організації.

Ефективність використання активів РО «Одеська богословська семінарія» зросла протягом 2021-2023 років. Про це свідчить зростання коефіцієнта оборотності активів за цей період з 1,69 до 2,13. Між тим, оборотність оборотних активів погіршилась.

АНОТАЦІЯ

Кондрацький Я.В. Особливості обліку та оподаткування неприбуткових підприємств (на прикладі РО «Вищий духовний навчальний заклад «Одеська богословська семінарія євангельських християн-баптистів»)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти організації діяльності, обліку та оподаткування неприбуткових організацій, зокрема сутність та види неприбуткових організацій й особливості функціонування релігійних організацій в Україні, нормативне регулювання діяльності неприбуткових організацій, а також сучасну проблематику обліку та оподаткування неприбуткових організацій. У практичній частині роботи автором надано загальну економічну характеристику та здійснено аналіз фінансового стану підприємства, досліджено діючу систему обліку та оподаткування в досліджуваній релігійній організації та сформульовано напрями її вдосконалення. Проведено аналіз динаміки, складу та структури активів та ефективності їх використання в РО «Одеська богословська семінарія». Окрему увагу приділено формуванню рекомендацій для підприємства на підставі результатів проведеного математичного моделювання

процесів, що забезпечують підвищення ефективності використання активів досліджуваної релігійної організації.

***Ключові слова:** неприбуткові організації, релігійні організації, цільове фінансування, благодійна допомога, нормативне регулювання, облік, контроль, аналіз, оподаткування.*

ANNOTATION

Kondratskyi Y.V. Peculiarities of accounting and taxation of non-profit enterprises (on the example of Religious organization and spiritual educational institution «The Odesa theological seminary of evangelical christians-baptists»)

Qualification work for a master's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the educational program «Accounting, Auditing and Taxation of Business Activities».

Odesa National Economic University. – Odesa, 2024.

The article examines the theoretical aspects of organization of activities, accounting and taxation of non-profit organizations, in particular, the essence and types of non-profit organizations and peculiarities of functioning of religious organizations in Ukraine, legal regulation of non-profit organizations, as well as current issues of accounting and taxation of non-profit organizations. In the practical part of the work, the author provides a general economic description and analyzes the financial condition of the enterprise, examines the current system of accounting and taxation in the religious organization under study and formulates the directions for its improvement. The dynamics, composition and structure of assets and the efficiency of their use in the RO «Odesa theological seminary» are analyzed. Particular attention is paid to the formation of recommendations for the enterprise based on the results of the mathematical modeling of processes that ensure an increase in the efficiency of use of the assets of the studied religious organization.

Keywords: non-profit organizations, religious organizations, targeted financing, charitable assistance, regulatory regulation, accounting, control, analysis, taxation.